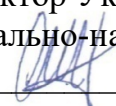

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Українсько-угорський навчально-науковий інститут
Кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Українсько-угорського
навчально-наукового інституту
 Олександр ШПЕНИК
«25» червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Археологія

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	A–Освіта/Педагогіка
Спеціальність	A4–Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація) <i>(за наявності)</i>	A4.03–Середня освіта. Історія та громадянська освіта
Освітня програма	«Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Угорська/українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Археологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань *A – Освіта/Педагогіка* спеціальності *A4 – Середня освіта* предметної спеціальності або спеціалізації (за наявності) *A4.03–Середня освіта. Історія та громадянська освіта*, освітньої програми «Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)»

Розробники: Міговк Ріхард Юрійович, старший викладач кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Історії Угорщини та європейської інтеграції протокол № 11 від «20» червня 2025 р.

Завідувач кафедри доц. Зубанич Л. Л.

Схвалено науково-методичною комісією Українсько-угорського навчально-наукового інституту протокол № 5 від «24» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Талабірчук О. Ю.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	1	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,0 самотійної роботи студента – 3,5	1	
	Лекції:	
	28	
	Практичні (семінарськи):	
	22	
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	55	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Археологія» є забезпечення фундаментальної теоретико-практичної та науково-методичної підготовки висококваліфікованих кадрів, які у процесі підготовки набувають глибоких фундаментальних знань для виконання професійних завдань та обов'язків аналітичного характеру в умовах розвитку сучасного інформаційного суспільства. Надати студентам освіту в галузі історії з широким доступом до працевлаштування; підготувати студентів до навчально-виховної, науково-методичної, організаційної діяльності; сформувані відповідні компетентності для подальшого навчання і особистісного розвитку.

Головними завданнями курсу «Археологія» є:

Мета та завдання курсу «Основи археології» полягає в широкому ознайомленні студентів із сучасним станом археологічної науки в Україні і за кордоном. На фоні археологічних пам'яток з території України студенти ознайомляться з метою та завданням, структурою та методами дослідження, різноманітними типами пам'яток, а також з сучасними науковими проблемами по вивченню та охороні археологічної спадщини України.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі середньої освіти, викладати історію (всесвітню та вітчизняну) в рамках середньої школи, розв'язувати задачі шкільного та вище шкільного рівня, розуміти сучасні тенденції історії та історичних процесів. Вміти застосовувати сучасні досягнення історичної науки та педагогіки для викладання в середній школі, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові та предметні компетентності (СК):

СК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.

СК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

СК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.

СК 4. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу.

СК 10. Здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету історії, здійснення структурування навчального матеріалу.

СК 11. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

СК 12. Здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях.

СК 13. Здатність застосовувати основні етапи історичного процесу навчання історії для планування та організації освітньо-виховного процесу при вивченні історії.

СК 14. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання історії, спрямованих на розвиток здібностей учнів.

СК 15. Здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) уміння.

СК 16. Здатність здійснювати об'єктивний контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з історії.

СК 17. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в закладах середньої освіти.

СК 18. Здатність брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень, суспільному житті, урегулюванні конфліктів ненасильницьким чином, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів суспільства.

СК 19. Здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять. **СК 20.** Здатність працювати в колективі та самотійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.

СК 21. Здатність раціонально організовувати власну діяльність та ефективно використовувати час.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності **014 Середня освіта** та освітньої програми **«014.03 – Середня освіта. Історія»:**

знати:

- Предмет та об'єкт археології.
- Основні методи дослідження археологічних пам'яток.
- Типи археологічних пам'яток.
- Археологічну періодизацію.
- Процедура археологічного дослідження.
- Основні галузі археології.
- Сучасні концепції та інтерпретації археологічних пам'яток з території України.
- Юридичні акти про охорону культурної та археологічної спадщини.

вміти:

- опрацьовуючи тематичну літературу, самостійно збагачувати свій науковий та творчий потенціал, застосовувати прогресивні та раціонально виважені методи оволодіння знаннями;
- орієнтуватись у науковій літературі із актуальних проблем археології, відбирати з цієї інформації найголовніше, вміти систематизувати її;
- працювати з науково-методичними посібниками;
- застосувати отриманні теоретичні знання при проведенні наукового дослідження.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Археологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): не має

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Археологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати методи формування історичних понять і закономірностей та розуміти взаємозв'язок між ними.	ПРН -3
Знати сучасні теоретичні та практичні основи навчання історії та громадянської освіти в середній школі. Знати методологічні засади методики навчання історії та громадянської освіти, критерії відбору, принципи структурування змісту навчальних курсів в основній (базовій) середній школі та у закладі фахової передвищої освіти. Знати норми, критерії оцінювання знань, умінь учнів та отримання від них зворотного зв'язку. Знати сучасні інтерактивні методи навчання учнів; форми організації навчання та специфіку застосування новітніх освітніх технологій в основній (базовій) середній школі та у закладі фахової передвищої освіти. Вміти самостійно проводити уроки, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи, прийоми, форми та засоби навчання.	ПРН - 5-9
Виробляти вміння планувати, організовувати та аналізувати різноманітні види навчальних і позааудиторних занять. Вміти використовувати найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку учнів. Проводити науково-методичну роботу, дослідно-експериментальні форми педагогічної діяльності.	ПРН – 13-15
Вміти застосовувати методичні підходи і сучасні технології навчання історії та громадянської освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.	ПРН -18
Організовувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).	ПРН -24
Виявляти психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації, психологічні особливості становлення характеру учнів, розвитку їх здібностей з метою діагностики, прогнозування	ПРН -26

ефективності та корекції педагогічного процесу.	
Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Створювати рівноправне і справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.	ПРН – 28-29

Відповідно до освітньої програми «**Археологія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати методи формування історичних понять і закономірностей та розуміти взаємозв'язок між ними.	ПРН -3
Знати сучасні теоретичні та практичні основи навчання історії та громадянської освіти в середній школі. Знати методологічні засади методики навчання історії та громадянської освіти, критерії відбору, принципи структурування змісту навчальних курсів в основній (базовій) середній школі та у закладі фахової передвищої освіти. Знати норми, критерії оцінювання знань, умінь учнів та отримання від них зворотного зв'язку. Знати сучасні інтерактивні методи навчання учнів; форми організації навчання та специфіку застосування новітніх освітніх технологій в основній (базовій) середній школі та у закладі фахової передвищої освіти. Вміти самостійно проводити уроки, вибирати та застосовувати продуктивні технології, методи, прийоми, форми та засоби навчання.	ПРН - 5-9
Виробляти вміння планувати, організовувати та аналізувати різноманітні види навчальних і позааудиторних занять. Вміти використовувати найбільш ефективні методи навчання, виховання і розвитку учнів. Проводити науково-методичну роботу, дослідно-експериментальні форми педагогічної діяльності.	ПРН – 13-15
Вміти застосовувати методичні підходи і сучасні технології навчання історії та громадянської освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.	ПРН -18
Організовувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).	ПРН -24
Виявляти психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації, психологічні особливості становлення характеру учнів, розвитку їх здібностей з метою діагностики, прогнозування ефективності та корекції педагогічного процесу.	ПРН -26
Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Створювати рівноправне і справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.	ПРН – 28-29

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Вступ

Тема 2. Що таке археологія

Тема 3. Методи археологічних досліджень

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Палеоліт

Тема 2. Мезоліт та неоліт

Тема 3. Мідно-бронзовий вік

Модуль 2

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Археологія раннього залізного віку

Тема 2. Античні міста-держави у північному Причорномор'ї

Тема 3. Археологія ранніх слов'ян та їх сусідів

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Археологія середовіччя

Тема 2. Археологія Київської Русі.

Тема 3. Археологія нового часу

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна, заочна)					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. ...						
Тема 1. Вступ	6	2	2			2
Тема 2. Що таке археологія	8	4	2			2
Тема 3. Методи археологічних досліджень	10	6	2			2
Разом за змістовий модуль 1	24	12	6			6
Змістовий модуль 2. ...						
Тема 1. Палеоліт	9	2	2			5
Тема 2. Мезоліт та неоліт	9	2	2			5
Тема 3. Мідно-бронзовий вік	9	2	2			5
Разом за змістовий модуль 2	31	6	6			15
Модульна контрольна робота	41	12	10			19
Разом за модуль	41	12	10			19
Модуль 2						
Змістовий модуль 1. ...						
Тема 1. Археологія раннього залізного віку	9	2	2			5
Тема 2. Античні міста-держави у північному Причорномор'ї	11	1	2			8
Тема 3. Археологія ранніх слов'ян та їх сусідів	9	1	2			6
Разом за змістовий модуль 1	29	4	6			19
Змістовий модуль 2. ...						
Тема 1. Археологія середовіччя	8	2	2			4
Тема 2. Археологія Київської Русі.	10	2	2			6
Тема 3. Археологія нового часу	7	2				5
Разом за змістовий модуль 2	25	6	4			15
Модульна контрольна робота	54	10	4			34
Разом за модуль	54	10	10			34
Разом	105	28	22			55

5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Вступ	2
2	Що таке археологія?	2
3	Методи археологічних досліджень	2
4	Палеоліт	2
5	Мезоліт та неоліт	2
6	Мідно-бронзовий вік	2
7	Археологія раннього залізного віку	2
8	Античні міста-держави у північному Причорномор'ї	2
9	Археологія ранніх слов'ян та їх сусідів	2
10	Археологія Київської Русі.	2
11	Археологія середновіччя	2
Разом		22

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Вступ	2
2	Що таке археологія	2
3	Методи археологічних досліджень	2
4	Палеоліт	5
5	Мезоліт та неоліт	5
6	Мідно-бронзовий вік	5
7	Археологія раннього залізного віку	5
8	Античні міста-держави у північному Причорномор'ї	12
9	Археологія ранніх слов'ян та їх сусідів	6
10	Археологія середновіччя	4
11	Археологія Київської Русі.	6
12	Археологія нового часу	5
Разом		55

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

усне опитування, письмові практичні роботи, написання реферату, підсумкові контрольні роботи.

Результати діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою за такими формами контролю: поточний — виступ на практичному занятті (до 5 балів), виконання презентації, домашніх індивідуальних занять (до 40 балів: кожне

індивідуальне завдання оцінюється до 5 балів; тематичний (за модулем) контроль (тестування) — до 50 балів (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

Підсумковий контроль — виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми і практично засвоїли їх.

За результатами поточного контролю та виконання домашніх індивідуальних завдань студенти, які отримали від 90 до 100, балів можуть бути звільнені від підсумкового контролю та отримати оцінку "відмінно", від 80 до 90 балів — "добре", від 70 до 80 балів — "задовільно".

Заплановано дві модульні контрольні, захист реферату, заслуховування доповіді, перегляд презентації студента.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Форми поточного контролю: усне опитування, виконання практичних завдань.

Форма модульного контролю: виконання модульної контрольної роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: залікові/екзаменаційні питання.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Розподіл балів, які отримують здобувачі за поточний та модульний контроль

(Змістовий модуль 1.)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
10	5	5	5	10	10	5				

T1, T2 ... – теми

(Змістовий модуль 2.)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
10	5	5	5	10	10	5				

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	20	6	20
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)				
Комп'ютерне тестування при				

тематичному оцінюванні				
Письмове тестування при тематичному оцінюванні				
...				
Презентація				
Реферат	1	20	1	20
Есе				
...				
Модульна контрольна робота		60		60
Разом	7	100	7	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота містить 6 теоретичне питань. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, - це 10 балів за теоретичне питання.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Програмою передбачено іспит, як підсумковий семестровий контроль даної навчальної дисципліни. Підсумковий семестровий контроль здійснюється за результатами модульного контролю та усної відповіді на питання, що входять до екзаменаційних білетів. Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою, яка переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Предмет та завдання археології
2. Типи археологічних пам'яток
3. Основні етапи розвитку археології
4. Основні методи археологічних досліджень
5. Археологічна та історична періодизація

6. Пізній палеоліт
7. Мезоліт
8. Загальна характеристика неоліту
9. Неолітичні культури України
10. Мистецтво неоліту
11. Енеоліт. Загальна характеристика
12. Ямна культурно-історична спільність
13. Трипільська культура
14. Культури кулястих амфор та лійчастого посуду
15. Середньостогівська культура
16. Кемі-обінська культура
17. Бронзовий вік. Загальна характеристика
18. Технологія виготовлення виробів з бронзи
19. Культури шнурової кераміки України
20. Катакомбна культура
21. Зрубна культура
22. Ранній залізний вік. Загальна характеристика
23. Кіммерійці
24. Скіфські кургани
25. Скіфські городища
26. Сарматські племена
27. Пізні скіфи в Криму
28. Античні держави Північного Причорномор'я
29. Культура та мистецтво античних держав Північного Причорномор'я
30. Зарубинецька культура
31. Черняхівська культура
32. Київська культура
33. Празька культура
34. Пеньківська та колочинська культури
35. Райковецька культура (пам'ятки типу Луки Райковецької)
36. Волинцевсько-роменська культура
37. Скарби V-VIII ст.
38. Салтівська культура
39. Археологічні джерела до вивчення Київської Русі
40. Господарство та економіка Київської Русі
41. Середньовічні пам'ятки Криму
42. Поховання кочовиків V-XIV ст. в степах України

**10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
(за потребою)**

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор для перегляду презентацій у форматі MS PowerPoint, використання комп'ютерів, історичних та контурних карт, унаочнень.

У разі дистанційного навчання – інтернет (ZOOM, MOODLE).

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Бібіков, Д. 2024. Очищені вогнем. Поховальний обряд слов'ян переддержавного періоду на території України та суміжних регіонів. Київ: ІА НАН України, 288 с.
2. Türk Attila. Az Uráltól a Kárpátokig. Bp.: Martin Opitz Kiadó, 2023.
3. Mihók Richárd. Kárpátalja régészete. Módszertani javaslatok és tantárgyi program. Ungvár, 2019.

Допоміжна література

1. MAGYAR RÉGÉSZET AZ EZREDFORDULÓN. SZERK.: VISY ZSOLT. Bp.: TELEKI LÁSZLÓ ALAPÍTVÁNY, 2003.
2. RÉGÉSZETI KÉZIKÖNYV. SZERK.: MÜLLER RÓBERT. Bp., 2011.
3. Renfrew, Colin - Bahn, Paul: Régészet. Elmélet, módszer, gyakorlat. Osiris tankönyvek, 1999.
4. Баран В. Д. Давні слов'яни. Серія: Україна крізь віки / В. Д. Баран – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1998
5. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. – К., 1991.
6. Бритюк А. А. Кремнеобрабатывающие мастерские у с. Житловка в Донбассе / А. А. Бритюк // Матеріали та дослідження з археології Східної України. – Луганськ, 2004. –Вип. 3
7. Бритюк О. О. До питання про походження енеоліту Східної України / О. О. Бритюк// Кам'яна доба України. – Київ: Шлях, 2005. – Вип. 7.
8. Бунятян К. П. Хронологія та періодизація середньодніпровської культури правобережної України / К. П. Бунятян // Археологія. – 2008. – №2
9. Бунятян К. П., На світанку історії. Серія: Україна крізь віки / К. П. Бунятян, В. Ю. Мурзін, О. В. Симоненко – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1998
варіанта зарубинецької культури / К. В. Каспарова // Культурная Антропология. Археология. – № 4 - 2000.
10. Видейко М. Ю. Путишествие в Трипольский мир / М. Ю. Видейко – К, 2005
11. Винокур І.С., Археологія України: Підручник для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів / І. С. Винокур, Д. Я. Телегін – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004
12. Винокур І.С.; Телегін Д.Я. Археологія України. – К., 1994.
13. Відейко М. Ю. Давні поселення України / М. Ю. Відейко, Р. В. Терпиловський, В. О. Петрашенко – К., 2005
14. Вінокур І. С. Історія та культура черняхівських племен дністро-дніпровського межиріччя II-Vст.н.е./ І. С. Вінокур – К.: Наукова думка, 1971
15. Гавриленко І. М. Зимівниківська культура раннього мезоліту Лівобережної України – авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04 / І. М. Гавриленко. — К., 1999.
16. Гаскевич Д. Л. Крем'яний інвентар неолітичних культур України – авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04 / Д. Л. Гаскевич. — К., 2003

17. Гаскевич Д. Л. Нові неолітичні пам'ятки басейну ріки Хорол / Д. Л. Гаскевич // Восточноевропейский археологический журнал. – 2(9) март-апрель. – 2001
18. Глухов А. А. Археология. Учебно-методическое пособие для студентов Давня історія України, т 1. - К., 1997.
19. Давня історія України, т. 2,3. - К., 1997-2000.
20. Дяченко О. В. Проблема історичних інтерпретацій трипільської культури О. В. Дяченко// Археологія. – 2007. – №2
21. Забавін В.О. Пам'ятка первісного мистецтва в північно-східному Приазов'ї В. О. Забавін // Археологія. – 2008. – №1
22. Залізняк Л.Л. Археологія України. Курс лекцій. / Л.Л. Залізняк – К.: Либідь, 2005
23. Залізняк Л.Л., Степанчук В.М Гравет Центральної України та його історичні доли / Л. Л. Залізняк // Археологія України. – 2007. - №2
24. Івакін В. Г. Християнський поховальний обряд населення давньоруського Києва / В. Г. Івакін// Археологія. – 2008. – №3
25. Іванова С. В. Населення ямної культурно-історичної спільноти Північно-Західного Причорномор'я (дослід соціальної інтерпретації поховальних пам'яток). - авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04 / С. В. Іванова. — К., 2000
26. Індиченко Г. В. Етнокультурні реконструкції ранньопервісного суспільства України (40-10 тис. р.т.) – авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.05 / Г. В. Індиченко. — К., 2006
27. Історія української культури, т. 1. – К., 2001.
28. Клейн Л.С. Кодекс етики археолога як справа честі країни / Л.С. Клейн // Археологія. – 2009. – №1
29. Ключко В. І. Озброєння та військова справа давнього населення України (5000–900 рр. до Р.Х.) / В. І. Ключко – К.: АртЕк, 1996.
30. Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь. Серія: Україна крізь віки / М. Ф. Котляр – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1998
31. Куза А. В. Древнерусские городища. Свод археологических памятников / А. В. Куза. – М., 1993
32. Лисенко С. Д. Середнє Подніпров'я за доби пізньої бронзи. - авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04 / С. Д. Лисенко. — К., 2001
33. Льюис Г. Морган Древнее общество или исследование линий человеческого прогресса от дикости через варварство к цивилизации / Г. Льюис / [Пер. с англ. М.О. Косвен]. – Л., 1935
34. Любичев М. В. Контакти осілого населення дніпро-донецького лісостепу з сарматами середина I – сер III ст.н.е / М. В. Любичев // Археологія. – 2008. – №2
35. Магомедов Б. Черняховская культура. Проблема этноса / Б. Магомедов – Люблин, 2001
36. Манько В. О. Неоліт Південно-Східної України . – авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04 / В. О. Манько — К., 2005

37. Михайленко Є.М. Проблема професійної етики у світовій та українській археології / Є. М. Михайленко// Археологія. – 2009. – №1
38. Новые данные о зарубенечкой культуре в Поднепровье / [Под ред.П. Н. Третьякова]. – М.: Изд-ство АН СССР, 1969
39. Охрименко Г. В. Неоліт Волині– авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04 / Г. В. Охрименко. — К., 2002
40. Паньков С. В.Організація залізодобувного і залізо обробного виробництва в стародавньому Києві / С. В. Паньков, Г. О. Вознесенська// Археологія. – 2008. – №3
41. Пачкова С. П. Могильник зарубинецької культури Вишеньки біля Києва / С. П. Пачкова – К., 2008
42. Пеняк, Степан Іванович. Археологія Закарпаття: історія дослідження Ужгород: Краєвиди Карпат, 2013. – 255.
43. Рижов С. М. Кераміка поселень трипільської культури Буго-Дніпровського межиріччя як історичне джерело. - авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04./ С. М. Рижов — К., 1999
44. Ричков М.О. Індоевропейська спільність і ямна культура / М. О. Ричков // Археологія. – 2008. – №2
45. Сапожников І. В. Пізній палеоліт степів південного заходу України: хронологія, періодизація і господарство – авт. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра. іст. наук: спец.: 07.00.04 / І. В. Сапожников — К., 2005
46. Седов В. В. Восточные славяне в VI-XIII в.в. / В. В. Седов. – М.: Наука, 1982
47. Словяне и их соседи в конце I тысячелетия до н.е. – I пол. I тыс.н.е./ [Под ред. И. П. Русанова, Э. А. Сымонович]. – М.: Наука, 1993
48. Спіцина Л. А. Археологічні культури пізнього енеоліту – ранньої бронзи Дніпро-Донського межиріччя (за матеріалами поселень). - авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук: спец.: 07.00.04. / Л. А. Спіцина — К., 2002
49. Степи еввропейской части СССР в скифо-сарматское время / [Под. ред Б. А. Рыбакова]. – М.: Наука, 1989
50. Сулимирский Т. Сарматы. Древний народ юга России / Т. Сулимирский / [Пер. с англ. Т. В. Китаиной.] — М.: ЗАО Центрполиграф,2008.
51. Толочко О. П. Київська Русь. Серія: Україна крізь віки. / О. П. Толочко, П. П. Толочко – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1998
52. Трубачев О.Н. Этногенез и культура древнейших славян. Лингвистические исследования / О. Н. Трубачов – М.: Наука, 1991
53. Федорово-Давыдов Т. А. Кочевники Восточной Европы под властью золотоордынских ханов / Т. А. Федорово-Давыдов – М., 1996
54. Храпунов І. М. Етнічна історія Криму у ранньому залізному віці. – авт. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра. іст. наук: спец.: 07.00.04 / І. М. Храпунова — К., 2003
55. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків. У 2-х т. / Д. І. Яворницький - Л., 1990
56. Якобсон Л. А. Средневековый Крым / Л. А. Якобсон – М., 1964

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище

ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище

ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище

ініціали)